

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Erasmi Roterodami Germani De Milite Christiano

Erasmus, Desiderius

Lypsi, 1516

VD16 E 2746

Caput esse sapientiae: vt temetipsum noris: deq[ue] duplici sapientia falsa
& vera.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33324

superam? ppter eū qui dilexit nos. Certū sum em̄: quia neq̄
mors: neq̄ vita: neq̄ angeli: neq̄ principatū: neq̄ virtutes: neq̄
instantia: neq̄ fortitudo neq̄ altitudo: neq̄ pfundū: neq̄ crea
tura alia: poterit nos separare a charitate dei: q̄ est in Christo
Iesu. O foelicē fiducia: quā p̄stāt Paulo. i. pusillo homini arma
lucis: qui se etiā p̄ctamentū huius mūdi appellat. Talis igit̄
armaturæ vim, sacrae literæ tibi suppeditebūt, si toto pectore
in eis versaberis: ita vt n̄ris monitis nihil sit opus futurū. Sed
quoniā tu ita vis: ne tibi non morigeri fuisse videamur: enchi
ridion hoc est pugiunculū modo quendā excudimus: quem
nunq̄ de manu deponas: ne in cōuiuio quidē, aut in cubiculo
vt etiā si q̄n cogaris in huius mūdi negotijs peregrinari, iustaq̄
istā armaturā grauaberj circūferre: nō cōmittas t̄: vt vllō mo
mento insidiator ille opprimat te prorsus exarmatū: saltēq̄ nō
pigeat hūc gladiolū tecū habere: q̄ neq̄ onerosus erit gestatu:
neq̄ inutilis ad tutelā. Est em̄ ppusillus: quo t̄ si adhibita fidei
parmula, scite vterj: facile sustinebis tumultuariū hostis assultū
ne qd̄ lethale vulnus accipias. Sed iam tempus est: vt vtēdi ra
tionē quandā experiamur tradere: quā si tu diligēter ad exer
citationē accōmodabis, fore confido: vt te victorē impator n̄
Christus ex hoc p̄sidio in suā ciuitatē Hierusalem transferat
ouantē: vbi nullus omnino belli tumultus: sed pax immortalis:
ac p̄fecta trāquillitas: quū interim oīs spes salutis i ferro sita sit.

Parma scutū ē
pediū hic par
mula diminu
tuum.

¶ Caput esse sapientiæ: vt temetipsum noris:
deq̄ duplici sapientiā falsa & vera.

Pacis cōmen
datio.

¶ Pax igit̄ summū illud est bonū: ad quā oīa sua studia/mūdi
quoq̄ amatores referūt: sed falsam/vt dictū est. Eandē & phi
losophi suorū dogmatū sectatorib⁹ falso pollicebant. Christi⁹
enim vnus eam donat: quā mundus nō pōt dare. Ad hanc p̄
ueniēdi vna ratio est: si cū nobis ipsis bellū geram⁹, si cū vicij⁹
nostris acriter depugnemus. Cum his enim hostibus implaca
bili odio dissidet de⁹ pax nostra: quū natura sit virtus ipsa: vir
tutūq̄ oīm parēs & author. Atq̄ ex oīm viciorū genere con
tracta colluuiēs: a Stoicis fortissimis assertorib⁹ virtutis: Stultit̄
ia vocat̄: in nostris literis malicia dicit̄. Itudē vt omnibus suis

Stulticia col
luuiēs viciorū.
a christiāis ma
licia dicit̄

Sapientia numeris absoluta, probitas / vtriusque sapientia nominatur. Malitia autem /
 nonne iuxta sapientis oraculum vincit sapientiam? Malicia pater atque
 princeps est rector ille tenebrarum Belial, cuius ductum quisquis
 sequitur, in nocte ambulans ad noctem prope aeternam. Contra sa-
 pientiam author, atque ipsa adeo sapientia Christus Iesus, qui verum
 est lumen, stultitiam mundanae noctis solus discutit, splendor pa-
 ternae gloriae, qui nobis in se renatis / vti factus est redemptio atque
 iustificatio, teste Paulo, ita factus est & sapientia, Nos inquit pro-
 dicamus Christum crucifixum, Iudeis quidem scandalum, gentibus autem
 stultitiam, ipsis autem vocatis Iudaeis atque Graecis Christum dei virtutem
 ac dei sapientiam. Per quam ipsius exemplo, nos quoque de hoste ma-
 liciae, triumphum referre queamus, si modo in eo sapuerimus in
 quo & vincemus. Hanc tu contempta saeculi sapientia amplectere,
 quae mendacissimo titulo sese vendicat stultis, quam iuxta Paulum
 nulla verior sit stultitia apud deum, quam terrena sapientia, dediscenda
 ei qui vere cupiat sapere. Si quis videtur inquis inter vos sapiens
 esse in hoc saeculo, stultus fiat, ut sit sapiens. Sapientia enim huius
 mundi stultitia est apud deum. Et paulo superius. Scriptum est enim,
 perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.
 Vbi sapiens? vbi scriba? vbi inquisitor huius saeculi? Nonne
 stultitiam fecit deus sapientiam huius mundi? Nec dubito quin iam
 nunc odiose tibi oblitrepant, stulti isti sapientes, & caeci caecorum du-
 ces, delirare te: desperare: insanire: clamitates: quod ad Christum
 pares desciscere. Hij sunt nomine duntaxat Christiani, caeterum do-
 ctrinae Christi, iam irrisores, tum oppugnatores. Vide ne quod
 istorum blateramenta te promoveant, quorum miseranda caecitas, de-
 ploranda potius, quam imitanda. Quod est enim istud preposterum
 sapientiae genus, in rebus nugatorijs nihilque, imo ad turpitudinem
 tantum esse catum & callidum, in ijs vero, quae sola ad salutem nostram
 pertinent, non ita multo plus pecude sapere? Paulus vult nos
 esse sapientes, sed in bono, simplices autem in malo. Sapient isti
 ut inique agant, bene autem facere nesciunt. Et quam facundus ille
 poeta Graecus: ad nihil utilem hominem censeat, qui neque ipse pro-
 se sapiat, neque bene monenti obtemperet, qua tandem in classe
 ponentur isti, qui quam turpissime desipiant, tamen non desinunt

Sapientia huius
 mundi stulta.

obturbare, ridere, deterrere eos qui iam respiciuerunt. Verum
irrisor nōne irridebit? Qui habitat in cœlis, vicissim irridebit
eos, & dñs subfannabit eos. Legis in libro sapientia. Videbunt
em; & cōtemnent eum, illos autē deus irridebit. Ab improbis
rideri pene laudari est, certe gloriosuz capitis nostri, & apłorū
æmulos fieri. At horrendū pfecto a deo irrideri. Ego quocq;
inquit sapientia/in interitu vestro ridebo, & subfannabo quū
vobis id quod timebatis aduenerit, videlicet, quum sero iam
experrecti dicent. Hij sunt quos aliquñ habuimus in derisum,
& in similitudinē improperij. Nos insensati vitā illorū æstima=
bamus insanā, & finē sine honore. Animalis ista, & vt Iacob⁹
ait, diabolica est sapiētia, ac deo inimica, cuius finis interitus,
quippe quā semp affectat pedissequa pestilens arrogātia, arro
gantia em cæcitas, cæcitate affectuū tyrānis, affectuū tyrānidē
vniuersa viciorū seges, & licentia quiduis peccādi. Licentiam
istam sequit̄ psuetudo, cōsuetudinē infelicitissimus animi stus
por, quo fit, vt & mali sensu careant. Stupētes mors occupat
corpis, quā mors excipit secūda. Vides vt summi mali mater
est mūdi sapiētia. De Christi v̄o sapientia, quā mūdos stultitiā
putat, ita legis. Venerūt autē mihi pariter omnia bona cum illa,
& innumerabilis honestas p man⁹ illius, & letatus sum in om
nib⁹, quoniā antecedebat me ista sapiētia, & ignorabā, quoniā
bonorū omniū mater est. Hæc em modestiā/ & māsfuetudinē
comitem ducit. Mansuetudo nos diuini spūs reddit capaces.
Sup humilem em & mansuetū, gaudet requiescere, qui simul
atq; septeno illo chrismate mentē nostrā imbuerit, tum demū
pullulascit foelix illa seges virtutū omniū, cū fructibus illis bea
tis, quorū præcipuus/ gaudiū internū, gaudiū arcanū, gaudiū
solis ijs cognitū, quibus cōtigit, quod deniq; cū mūdi gaudijs
nec euanescit, nec auferit, sed cumulat in gaudiū æternū. Eam
mi frater, & iuxta Iacobi monita, ardentissimis votis oportet
a deo postulare, & iuxta sapientē quendā: e diuinæ scripturæ
vnde cōparet, vānis veluti thesauros effodere. Caput autē huius sapientia,
esse puta, vt temetipsum noris, quod verbi, e cœlo pfectum
credidit antiquitas, & magnis authoribus vsq; adeo placuit,

Sapiētia mūdi
huius vniuersi
mali mater est.
Sapiētia chris
ti cū mūdāna
differentia,

Sapiētia chris
ti vnde cōparet,

Pā. 2
Sapiē. 4

Prover
biōrū. 1

Sapiē. 5
Iacobi 3

Sapiē. 7

Iudit. 9

Iacobi 1

Prover
biōrū 2

vt in eo oem sapiētiā vim, summatim contineri iudicauerint. Sed leue pondus huius dogmatis/ apud nos sit, nisi congruit cum literis nostris. Minatur sponsa suā mysticus ille amator in Canticis, ac foras abire iubet, nisi semet cognorit. Si ignoras te o pulchra inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum tuorū. Proinde ne quiuis sibi temere rem tantā arroget, vt ipsi sibi satis sit cognitus. Corpus suum haud scio/ an quisq; plenum norit, & mentis habitum cognoscat quilibet: Paulus, cui conigerat/ vel tertij coeli mysteria discere, semetipsum in nō audet iudicare, ausurus vtiq; si sibi sat esset notus. Si hominem spiritualis, qui omnia diiudicat, iudicandus a nemine, sibi adhuc parum perspicuus erat, nos carnales quid confidimus? Porro miles nimis inutilis videatur, cui neq; suā copia, neq; hostium cohortes satis habeantur cognitae. At homini nō cū homine, verum secum ipsi bellum est, atq; adeo ex ipsis visceribus hostilis acies nobis vltro suppullulat, quē admodum deterrigenis fratribus poetæ fabulant. Vsq; adeo aut tenui discrimine/ ab hoste distat amicus, vt ingens periculū sit, ne parum cauti, v' inimicū p amicum tueamur, vel amicū p hoste ledam. Heret etiā in angelo lucis: dux ille egregius. Noster es inquis an aduersariorū: Ergo quoniā tecū ipse bellū suscepisti: & in hoc prima victoriā spes sita est: si tute tibi sis q; maxime cognitus, simulachrū quoddā tui tibi velut in tabula pponā, vt quid intus: quid in cute sis: plane pernoscas.

¶ De homine exteriore & interiore.

E St igit homo pdigiosum quoddā aīal, ex duabus: tribusue partibus multo diuersissimis cōpactū: ex anima/ veluti numine quodam: & corpore, tanq; muta pecude. Si quidē corpore vsq; adeo reliquo brutorū generi nō præstamus: vt omnibus eius dotibus inueniamur inferiores: Sed m animā v' o: adeo diuinitatis sumus capaces: vt ipsas etiā angelicas mentes liceat præteruolare: & vnū cū deo fieri. Si tibi corpus additū nō fuisset: numē eras: si mens ista nō fuisset indita, pecus eras. Has duas naturas tam inter se diuersas: summus ille opifex foelici cōcordia colligarat: at serpens pa

Hominis diffi
nitio

C iij